

Назад Суботом.

Цијена:
За ЦРНУ ГОРУ и АУ-
СТРО-УГАРСКУ (с БОС-
НОМ и ХЕРЦЕГОВИНОМ)
на годину 6 ф., на 30 год.
3 ф., на четврт године 1 ф.
и 50 денарија.

За све остале земље у
ЈЕВРОПИ и АМЕРИЦИ: на
годину 20 франка, на по-
године 10 франка, на чет-
врт године 6 франка.

ГЛАС ЦРНОГОРЦА

ЛИСТ ЗА ПОЛИТИКУ И КЊИЖЕВНОСТ.

Прегледати сваког се у
платици писмених изво-
рених изјављивања: "Глас
Црногораца" на Цетињу, а
који се и књижевну, уму-
шким на пошту у Котор.
Довољно плаћа се уредни-
шту Рукотиса се не плаћају.

За огласе плаћа се на
реду 6 мена. За огласе мање
и на дуже вријеме мање.

ЦЕТИЊЕ, 30. Јануара.

Више пута имали смо прилику, да на овом мјесту проговоримо коју ријеч о цијели и заједници црногорске државе, иште драго отаџбине. То је, у осталом, једна од оних сталних тема, које се никада не скидају с дневнега реда и с којима се сваком даном приликом баве у нас дужи, који су или по дужности својој или по патристичким осјећањима својим познати да поред своје бригае брину и бригу земаљску.

О том предмету говорећи не да се нерећу, да је Црна Гора, иза постојећег рата и промјена које је она са собом доноси, у битном и главном измијенила своју улогу, или боље рећи: да је уз дојакешњу своју историјску улогу примила из себе још и другу неку од друге руке, које до рата није имала.

Ако је мислија црногорске државе до историјских година имала карактер обранибени, конзервативни, политичко-протестантски, иза постојећег рата и у савијед мијена које су њим проузроковале, улога црногорске државе проширена је још мислијом културном и цивилизаторском на овом крају Балканског полуострва.

Ако гледе стигне и крши, у које је до пред рат историја Црна Гора била абјектна, чијесу налагали Црногорци друге дужности иако да из њих пушком заштитом и годишњем ханџаром стражари над слободом и независношћу своје отаџбине и храни у њој аманет косовски, данас постане и равнице у ситној стародавњој Зети и ливаде око Никшића траже од Црногораца да у њих варије плуг и закопа мотиком, да на њима мјесто пушчана праха и вруће озона просина благословено сјеме разијех плодова и родова; данас дано прижељкивано а сад у власт и државу црногорску ушле крши приморје тражи од Црногораца, да се на далеком сивом мору огледа трговином и прометом и спокојним другим радом, којим они срећни народи долазе до благостања, напредка и бољег живота.

Другијем ријечма: поред улоге историјске, која лежи у савиједу пушке и ханџара и коју конгрес берлински није умно или није хтио експуту с Црногораца, наваљена је на њих још и друга са свијем новом и њима до сад страна али не мање часна и лична улога: да на овом најзапуштенијем крају јужне Јевропе буду пионери културе и цивилизације.

Да се тај нова задатак већ поприлично осјећа у Црној Гори, то смо имали прилику не један пут увијерити се, а најбоље оком приликом, када смо о овогодњишњем новом јесту са највишег мјеста чули благовијест, којом се јасним ријечма Црногорцима нацртала слика њиховијех задатака у будућности. А сјајем се надати да у овој земљи не ће бити ни једнога свјесног Црногорца, пријатеља својој домовини, који би хтио заступати мишљење, да нам се тиме задацима уклањати ваља, ако желимо одржати Црну Гору у њеној старој слави и величини.

У осталом, не би нам то ни помагало ништа, баш да бисмо сви до једног прегли да се опиремо тиме задацима. Они су већ једном ту, ми их нијесмо у стању укловити, а само би се изложили ругу и срамоти, па не само то, него бисмо учинили да

туђ точак преглази преко нас и повуче с нама заједно у пропаст и отаџбину нашу, кад бисмо покушали да водимо рат са задацима културе и цивилизације, које је нови положај пред нас ставио.

Не ћемо ми то, не ће то ниједан од нас, ни дао Бог! О поуздањем у себе и у своју снагу, с којом је Црногорец притио кроз пет вијекова свој крвави задатак, он ће прегнути да узме на себе и нови задатак, који не тражи крви, него улога свеколике радне, душевне и умне снаге.

Истана, и ако овај нови задатак није крвав, он је ипак не мање тежак и мучан, за нас по готову, који му није само вични, који смо тек пошл тако рећи у први разред а којима проћи што'но ријеч свих дванаест школа док му само савијатко огромни материјал.

Но уз добру вољу и постојан труд и рад дад се временом све постигне.

Ми смо на том пољу народ нов и млад, а у новијех и младијех народа кажу да је умна снага неваљета, јака и издигнута као у нове младе земље која се није потрошала те ни исцрпила.

Не ћемо сами себе да хвалимо, но по ријечма старијих људи као да ни Црногорцима није била познатија, као да је и наша можда система од добре конструкције и да је оспособљена да с успјехом проради на овијем пољу, на којима је познатија да ради.

С природијем даром обдарен и уз добру вољу можда ће се моћи поклапати свијету, да Црногорац на вољу уинпога рада умјеће бати исто онако велик као и на бојном пољу.

Позарх свега, наш узвишени Господар позвао нас је на то својом бесједом на ново њего, а његова ријеч за нас је светиња!

Инглењка и Црна Гора.

(Отворено писмо уреднику лондонског „Есхо“ - а.)

Г. Уредниче.

У садашњем часу, кад погледа као да не наша Инглењка моћи прихвати своју морску снагу — а у савезу са осталим великим силама Јевропе — у корист Црне Горе (и осим домета ако би лукавству и мајсторства Турке имало за руком да узгират цијелу Јевропу и њену дипломатију), хтели смо рећи неће бити с горета оспомнути се факта по коме ово није први пут у историји да Инглењка ставља Црној Гори на расположење своје оружје и поштупа с њом као са својом савезницом. На сву прилику мало ће нас бити којима је познато да су се британски мориари заједнички борили са Црногорцима противу оштег непријатеља у год. 1813, а то при оштед Котора, једног јадранског пристаништа на коме се као и на Дулици — са кога се око наших 50 миља сјеверозападно наводи — јавна пазина данас зауставља.

Аустријска провинција Далмација у којој живе Словени исте српске („Serb“) народности као и они у Црној Гори, Херцеговини, Босни и Србији, и у којој се налазе морски градови као Задар, Силет, Дубровник и Котор, та провинција била је од прије неких вијекова под влашћу млетачке републике а остала све до пада те државе под ударцима Францеа у год. 1797, кад она њене и друге покрајине — по прво противу воље Ср-

ба од приморја — баше прикључене Аустрији познатим уговором Кампо-Формијским („Campo Formio“) у год. 1805. Наполеон I. наконд привуци Аустрију да уступи ове, прије млетачке покрајине његовој новој и кратковјечној краљевини талијанској; још одма савиједнег лета Црногорци у друштву са Аустријанцима и Русима посједују у улазу Кастел Нови градић на уласку у бокоторски залив, који је градић и природан излазак Црне Горе на море, али који пошто се сада, заједно са дотичним пристаништем и околином, у рукама Аустрије налази, чиме те је, дабогме, народу Црне Горе свака непосредна свеза са јадранским приморјем немогућа. За онда пак Црногорци посједују и Котор, — на који су положили права као на саставни дио старе српске царевине — а у мало што изашчупаше и град Дубровник из руку Францеа. Свакако они су генералу Мармону јавно и непрестано досађивали све док се талијанске миром 1807 Бонапарту не придржи француском царству. Мало доцније она као и мала дубровачка република буду увршћене у тако зване „Илирске провинције“ („Provinces Illyennes“) под којима је именован Наполеон I. хтио пробудити и утврдити дух илларске или југословенске народности код српског и словенског живља на источној обали Јадрије, а који је (дух) доде толико давила Немачка или Аустријска владавина. У осталом, француска управа у овом крају, као да се одликовала правичношћу и материјалним бољштвом народа од млетачког и аустријског јој претходника. Од своје стране, пак, Црногорци су тада једва понављали покушаје противу страних инјусија, користећи се, колико су могли, веоустановом и неискреним савезништвом Аустрије и Русије. Кад је најазад, послје оне катастрофе у његовици Русије, 1813, француско царство ударило на Црногорцима нову прегну да поврате давногђени морски град Котор који су и стара њихова имали. „Владика“ — онда славни Петар Петровић I. — вели частни с. Вилем Дентон у својој красној књизи о Црној Гори — владика уступи онда у свезу са Сер Вилемом Хестом командантом британске флоте у јадранским водама, те заједно с њим предузме напад на дотичне Францеа. Котор буде оштеднут од једног црногорског одјела, а Францези остаје град разрушен барутом његово утврђење. Црногорци тада уђу и заузму поред Котора и сву Бокву, а инглешке лађе, изврши своју улогу, удаље се оставив владика у неоспорном притежању тако добијеног краја. Али не прође ни неколико мјесеца а Црногорци буду, вољом самог руског цара, лишени ове крваве тековине, и Бонапарт као и сва остала Далмација буду 1814 оште неваљена а бочним миром 1815 потврђене, Аустрији. Црногорци су послје тога јуних 64 година били без пристаништа и изласка на море — тако нужан развитку њиховог народног живота и обрта — и све док у 1878 једно одјелено војске под командом војводе Пламањца не узме на јуриш Дулици, старо српско пристаниште „Уљина“, негда саставни дио српске царевине — а послје својина Млетача и Турака — ових пошљедних од 1871. Познато је да су Црногорци сагласно уговору берлинском морале уступити скупо плаћени Дулици у размијену за крајево које нијесу ни добили. Душа ваља да то није је пристаниште Бар, чланом 29 уговора, али и то под условима који га стављају под надзор Аустрије, док је сусједно пристаниште Спич присто пренесено на југу енту. Најазад отвор Аријута присеједнишћу Губа Црној Гори доприније је те се оште и Турека и Јевропа вратале староме Дулици. Међу тим пошљедњи поступак порте најјачије обједолажује како је мајсторски био онај анел њен у име британске народности, а противу назришења међународних јој обзеса.

Сад пак, ако нашој Инглењској, која је 1813 позвала Црногорцима да дођу до Котора на рачу Францеа — а онда непријатеља али сада најбољих савезника наших — ако велим неваљне за руком нашој Инглењској да у 1880 год. у друштву са савезницима Јевропе, пошати Дулици у власт Срба Црне Горе — онда најајмо се дошта да њени витешки горштини неће више доче-

кати да њима јача сила отима тако скромне им тековине.

Лондон, 1. Октобра 1880.

Јосиф Г. Уредниче ваш покорни слуга

Алфред Ј. Харди.

Један поглед на 1880 годину.

Као прије тако и у миналој години беше у међународној политици јевропске државе на првом мјесту источно питање, које остаје ваља отворено и које сваке године бива све више заплетеније. Интерес балканских народа, мало задовољени или са свим остављени без пажње на конгресу берлинском, искривају један за другим, задуђују посла дипломатима и притежу да поремете мир јевропски.

Читава година дана требала је, док се марта склопила да пречети своје рачуне с Црном Гором. Још онда кад је посредовање талијанског посланика у Цариграду, грофа Корјаја, а у питању о уступу Уљина у замијену за Плаву Руске, остало безуспјешно, Црна Гора имала је или отпочети рат с Турцима или позвати у помоћ јевропске државе те да се изврше одредбе берлинског конгреса. На савјету од стране Русије, која црногорски Никола претпоставио је сво пошљедње. По милитарском предлогу послана је војска колективна која великих држава. Ова је војска у брао била потпуно лишена вазашњим јевропским флоте у јадранско море. Порта која се није вазкила да се изгуби притеже јевропске дипломатије, морала је у овој прилици, послје дугог колебања, поуступити. И тако су Црногорци ушли у Уљин 27. Децембра.

Црногорско питање било је јасно. Ово земљиште које је Црна Гора тражила од порте и које је прстала да примије за друго, беше јој доуђено непосредно одредбом берлинског конгреса. Нијесу било тако лако одржане пошљедије које је порта морала учинати Грчкој у Епиру и Тесалији. Оне беху остављене у заштитном споразуму објави дотичних влада. Али након преговора између тих влада, који су се неколико пута заовијавали, нијесу довели ни до каква резултата, те су јевропске државе морале саме да одреде границе овога земљишта, које Грчка треба да добије на сјероку. На приједлог инглењски састаза се у Берлину конференција 16 Јуна те је радила до 3 Јула и одлучила да се Грчкој уступи вароши Медона, Јанина, Трикала и Вело. Турекој се учинило да су та уступања претерана и наваљала је да је вољна на ново преговорити с Грчком. Грчка није ушле на да чује за нове преговоре и почела се оружати. Почем се порта одупире и Грчка никако не пристаје да се морају глумити што их је објављивала берлинска конференција, то је Француска предложивала да ту ствар расправи јевропски изборни суд. Али овај је приједлог нашо на подједнак отпор, како кад Грчка тако и кад Турека. И у тој фази ушло је грчко-турско питање и у нову годину, притежу Јевропи да ће пореметити мир, док међу тим све државе сматрају да је пратека потреба одржати мир на балканскоме полуострву.

Осим питањег сје било у прошлој години јавно, другог плања, у ком би јевропска дипломатија радила изједнички. Свака држава имала је своје особне спољне бриге, а свака је пријатељске или непријатељске постома којој било држави у Јевропи, Азији и Африци. Тако на примјер, Немачка се највише бринула, како би утврдила што тврђе пријатељске свезе с Аустријом, а у исти мах понављала се и њено претрима Русији и Француској да се са њима нешто недовољство прате пошљедије Инглењске и старе Русије да се још и пријатељске одношаје с Балтиком и Турском. Аустрија или како што је обично зову Аустро-уљина, требала је сву своју снагу да држи иако буде могуће прошири своју власт на западном крају балканског полуострва. Француска се старала да не доведе Немачкој да јој прилику да се јави у јавној политици и морним одношајима међу тим дијелом држави, а трудила се да остане у добрим одношајима према Русији, која се у један

* Ако оно писмо лондонском вечерњем листу „The Echo“ („Одјав“) часописно у преводу дошло до тога што нам је саморивнијал тек сада до руке дошло. О овом аутору писма Г. Алфреду Ј. Хардију имамо прилику а савиједно и да дужносту опширније рећи. За сада нећу нам је само дошло до тога да је то један од оних младић политичких књижевника и радника инглењских који се заговор Српства највише и најпосредније потицају, а највише трине ју заступају. Ц. С. Јовановић.

max Bjehu malo poremetili. Njigleska na-
u sačinu istomim politički na ot-
ro, i izjavila i Austrija, stvarala se da
radi u sferama u Francuskom i Rusi-
jom. Ali još više nego dotadašnji na bal-
kanskim podnebrju Bjehu okupirali pažnju
Njigleske njezinu sasvim ratova: u Li-
gijastavu, odakle se ona sprema sad da
izlaze, odričući se tako zvanu „naučne
graniče“, koju breće izmislilo lord Biko-
nfiad, u južnoj Africi, gdje se pri kraju go-
dine uz rat stimoškim domaćim plemeni-
ma pridružuju i жестоко рат с холанским насе-
леницима у Трансвалу, kojima je Консер-
вативна влада njigleska ukupila kasilno
nezavisnost prije tri godine. Italija, ne
nuptajući da vidi tak stvari na balkan-
skom podnebrju gdje se sećajući intere-
se u nekoliko sukobljavaju s austrijski-
ma težila je da održi svoj ulaz u Tu-
nису, gdje se mora boriti s takmičevem
Francuske, koja, kao susjedica na Alžiru
s tuniskim bjeom, hoće da drži većetu
državu isključivo, pod svojim ulazom.

није владао, може како и остали хрватски синој мјером, тоје ја прописана законом против оних што јавно у именима вршеју грађане францеске.

Хрватска и угарска региоколарна депутација, које беху позване да одреде број хрватских посланика на угарском сабору, свршиле су свој посао. До сад је троједна краљевина слала на угарски сабор (горњи и доњи дом) 34 посланика, а од сад, пошто се Војна Крајина приједила тројединца слаће у Пешту 43 посланика, данас 7 више и то 40 у доњи дом а 3 у горњи.

Бугарска влада поставила је министра спољних послова Стојишевића и инжењера Харотера за чланове оне комисије, која ће да ради на извршењу источне железнице.

«Кели» Циг. пишу, да су повећато охладљиви односи међу Аустријом и Инглешком услед расправе Аустро-Угарске о трговинском уговору са Србијом. Инглешка свим могућим средствима настоји да чланова српске скупштине, да их увути у Аустро-Угарску иде једино за тим, да упропасти економску самосталност Србије. Аустро-Угарски заступници гледају међутим такође, да увјере српске скупштинаре, да се немају од Аустро-Угарске ничему бојати. Веле, да инглешка агитација преузима у скупштини све то више мах; али успорес томе да садашњи кабинет, који пристаје за Аустро-Угарску, располаже још увек поузданом помоћу.

Бугарска влада издала је окружницу на своје агенте о друштво за железницу од Румчука у Варну. Бугарска признавајући начело берлинског уговора као и терет, који јој се тим наноси, жељела је, да се склопи погодба; али поменуто друштво није прихватило бугарских увјета те је то питање подијелило властима јавна ради. Стога је потребно, да Бугарска прихвати властима предложене увјете. Наводећи, како све више пада вредност акцијама те железнице, каже окружница, да је Бугарска ставила ове увјете: Интерес установљује се за вријеме концесије на 2 процента, при главници од 50 милиона. Када се потпише погодба, исплатиће се акумулаци дојде од времена, одкада је склопљен берлински уговор. Бугарска је увјерена, да се ови увјети могу прихватити.

«Агенција руска» потврђује, да у инглешком одговору на окружницу порте нема никаквих увјета. Инглешка као и друге власти признавају договарање, којему је циљ, да се порта удаљи од својих мјесца октобра учињених предлога и да се приближи закључцима берлинске конференције. Власти ће расписати, може ли бити могућа погодба, која би се могла Грчкој препоручити. Кабинети припојују

један другоме упутства својих посликара. «Аг. руска» јавља напошљедку, да Турска сакунула на грчкој грађани знаће војничке силе, али се нада, да не ће ни Грчка ни Турска преузети одговорност за почетак непријатељства и поремећење јевропског договорања.

Како берлински листови приповједају, приликом пошљедњих парламентарних забавијања је изазвао Бисмарк своје мишљење о социјалној мисији државе. Држава, рече, има дужност одузети општење и наставе, који спадају међу њезне задаће. Држава је надаље обавезана побригати се за невољне раднике. Увршење Хамбурга и Бремена у царинско подручје такође се мора сматрати само као социјално-економско средство, којим се ваља опорити револуционарном социјализму. Кнез Бисмарк има бео сумње огромне основе; успјех ће за које вријеме показати, на колико су те основе биле и практичне.

Онамад је у хрватском сабору био претрес питања о приједињеној војне границе, и о начину како да се то изведе. Граф Војновић изјавио је у име опозиције на владу и пребацио јој је да је она добила присаједињене границе одређивши се од многих својих права. Нарочито је замјерао влади што је попустила у питању о броју изасланика за угарски сабор послје присаједињене границе. Владу је пристаја на много мањи број места у угарском парламенту, јер по пређашњим уговорима и законима, број свих места одређује се бројем становништва. Први за тим изашавши број «Обзора» изјавио је, да се цајела опозиција слаже са изјавом графа Војновића. — При сабору у региоколарну депутацију, већина је дала 4 места опозицији, и као представници ове партије су: Мразовић Дражковић, Суботић и Крстић.

По крају питања о следећу војне границе, како је узбунило, не само Хрвате већ и Мађаре, законски предлог о порези на предмете потрошње. Против ове порезе све је живо у Хрватској, а и у Угарској спрема му се мало отпора. Општи је глас у Хрватској, да се њени изасланици придруже опозицији у мађарском сабору, и заједно ако се не придруже, хрђаво ће стојати са њиховом популарношћу.

У Угарској отворила се борба око закона на предмете за потрошњу. Опозиција је оставила у бој, најбоље своје снаге да овај законски предлог поимичи. Од ње стране говорио је граф Апоњи и најжешћим бојама представљао све жалосне последице тог новог пореза за земљу. Предлог је бранио Јокаи и Тиса, министар председник. Ако се опозицији придруже хрватски изасланици, тада је Тиса министровање изборило своје дане. Но једна ли се то може реба за већину хрватских посланика.

је родне три домаћа пса отровао. Сјети се да му је Петар казао да му се ноћу некакав човек у обору привидио и крај Стине поубиога. Због је да му снаја Стана ноћу излази из куће видом и невидом. Некажује сину ништа бојећи се већер ала, али пошто снаја даном дјесервати а ноћу естражарити.

Стана, лукава ласица, одма је на свекра примјетала, да би она с ким она љубав проводи, и да се по селу провио глас. Сјети се да се земља аакледа рају, да се сво тајне знају. Виђе да је лија већ долазила. Окрену ударили се мужу као свекру и свекрви; поче његовати своја два синчића и као најздравија по кући радити. Ако јој кућва чељад не спаду зашто све од једном као кућва жена окрену, ала она. — Ево дијело на видјело.

Што је наумила хоће Стана да направи, јер је видјела да јој се нило у траг. Након десетак дана, пошто је приугодно, виче, леже у постељу жадећи се да је нешто по ожичићу јуто коси. Позва оба синчића и рече им, да вечерати крука и сара на да код не легу. Сва кућва чељад сједоме вечерати. Петар зове по именице оба синчића и ушита их одеу на они вечерати. Матер им излонуштава, али дијца као дијца дјогоше се и коју отидоме вечерати.

Стана у онај петак час екоци из постеље, изаде пред врата вичући: «Ох за Бога умријех, тузи ми се.» Вечераше и о домаћим се пословима почеше разговарати. Стана се не враћа. Зову је, пазаде пред врата, траже је, зову је. Ње нема. Чуде се, али не је сад при већер својој музи заборавити. Од једном: неко поче вечеру блавати, неко за дроб од муче ствекати, а дијца у сву вриску од болова зовућући мајку у помоћ. Стари Никола као риве авица: Отрону нам: неко вечеру... брже аа нона... дајте ајда ме... свети Арханђеле прими ми ду-»

*) Од грчке речи «ајда» ајда» света вода.

Домаће вијести.

Цетине, 31. Јануара.

— Његово Височанство наш Кнез-Господар отпутовао је у пратњи г. В. Петра Вукетића и г. В. Илије Пламенца и других достојанственика црногорских у уторак на по дие на Ријеку, а вратио се у петак на вече на Цетине.

— У сриједу на вече стигао је на Цетине инглешки отаралини послова г. Грин са својом госпођом сусругом.

Књижевне вијести.

— I porti militari.

— I PORTI DEL MONTENEGRO, di E. T. rg. sti (Еуген Поповић) Roma, Tipografia Barbèra, 1881.

Ова објављена дела потписује се на пера нашег вриједног земљака Еугена Поповића; прво је превод с њемачког а друго је изворно дјело. У прву књигу о Цариграду припадају су три добро израђене географичке карте, а то карта Цариграда у XII. вијеку, карта Дарданела и најпослије карта полуострва Трапизе, гдје је и сами Цариград. Цариград и његова околница описана је са војничког и поморског гледишта. У другој књизи са истога гледишта сам наш Поповић описује нову стеченицу Црне Горе, црногорско Приморје и луке. Црна Гора стекла је три луке: Бар, Вал ди Ноће, и Уцињу. Бар је у непосредној близини нових аустријских утврђења код Сиджа, тако да аустријски тврђава Сужава више ефикаснее долине алаа над сјевернијем дијелом барске обале, те на тај начин није са свијем независна. Аустрија, као што је познато, добила је на берлинском конгресу право поморског и здравственог надзора над овом луком, те је још углавном, да никакав страни ратни брод не смије у овој луци сидро бацити, осим једног малог аустро-угарског брода кретања. Поповић нам каже како је, за вријеме демонстрације, дошао био инглешки ратни изаброд Хеликон у барску луку и сидро бадио, али је одмах добио заповијед од аустријског официра, чувања луке, да се има уклонити, — по гласу берлинских закључака. Је ли ово право проширено и на најновију стеченицу Црне Горе? О томе се најмање говорило при предаји Уциње, па ни Поповић не даје нам одговора. — Друга је лука Вал ди Ноће. Вал ди Ноће удаљена је четири миље сјеверно Уцињу и може се казати да је ово права уцињска лука, пошто је пристаниште под самим Уцињом врло угодно. О самом Уцињу довијећемо опширније опсе од другог пера, а сад ћемо споменути само неко примједбе Поповића. «Влада црногорска, пише Поповић, уцела је многа побољшања у Уцињу, тако је расвијетлила улице, очистила луку, кадрамисала путове и уредила водовод. Она је подигла порушене куће и гору посидила; осим тога вриједи споменути, да је подигла основне школе за хришћане и мухамеданце». Писац држи да ће се новом

стечеником поделити у велике благостање Црне Горе, да ће нова црногорска земља придобити културом, трговином и обртношћу. Пишући о Уцињу каже ово: Рат г. 1878. илио је црну црногорску трговицу Уцињу, којој је још већа економија удар задато придобити неуредне вјерске скадарске луке г. 1883, а чега су сви њени становници и бегла, а није у се поправила него 26. Новембра, кад су Црногорци другу своју оскудицу извели. Црногорско-турско вјерско непријатељство јави овог дуча шари трговински разикат, јер ће Бар и Уциња постати основа економичног успјеса Црне Горе, која је своју жељу од вијекова за путника к мору остварила. Слободном трговином на Бојани и свезом Бара и Уциња са скадарским језером, које је тако постало велико унутрашње пристаниште Црне Горе, извезом широкоту висоравна између кнежевине и Арбањеје, споменути дјелу пијаће амаће сјајну будућност. Дојам Бар е једне стране моће постати невоједна излазак трговине силма, ала из Зете, Мараче и Црнојевића ријеке преко Ријеке и Вирпазара, те ће пронаводи Бар и Црне Горе спуштати се на Волонци, с друге стране Уцињ ће сабрати производе плодних земаља скадарског амфитеатра и доњем дијелу скадарског језера. Бар и Уцињ најближе су јавне средњим лукама Јанина, Бари и Бријидија, те ће и ове свакако постати темел међусобног промета дну обала. А и те би се могло с разлогом очекивати, да ће Матровићка железница, — која саставља Егејско море са средњом балканског полуострва, на раскршћу нових ржава Србаје, Бугарске, Црне Горе и Арбањеје — окренути један трак к Јадранском мору долином Дрина и Бојане. Овај трак, који ће отворити италијанској трговини још истакнуте предјеле средње споменутог великог полуострва, пробаће сигурно обалу између Уциња и Сан Јована ди Медиа. Кад се још доврши пруга од Варне на Рушћук-Софију-Матровицу (што се неће дуго очекивати) свак лако може видјети, да ће Црно море бити свезано са Јадранским преко Призрена, Скадра и Уциња. — На корист наше земље жељимо да Италија уздржи овај величанствени замисао». Овако да уопштамо наше читатеље са новијем дјелом Поповића, а по други пут са његовим родољубивим жељама. («Срп. Лист».)

— «Побратимство». Мјесечна журнал за Књижевност и Науку. Властник и издавалац «Побратимство» Рача дружина на великој школи у Београду. Година Прва, Број 1 Јануар 1881. Штампарија аздруге штампарских радника. Ово је први број «Побратимства», мјесечни часопис, који ће довести књижевна дјела њака велике школе у Београду, а тако бита огледало њиховог рада. На првом листу ове књиге налазимо значајне ријечи Мисаа Махалиа, којим је покојни српски владалац свјетовно смјадну Велике Школе: «Зидате стуб славе, али не стуб од камена, који ма колико тврд био, опет збу времена противстати не може, већ стуб науке, свјетлости, која је живот свему», што доказује да омладина велике школе

тарду Лоту, неалмојевцу Давиду и премудром Соломону; грчка красна Јелена иза да не упропасти два најјувачија народа; Филостанка врхунском подстреке на главе сву свугу нијачем на свијету човјеку Самсону; Иродијад учини да се светом Јовану глава посече; с једне женске заштитице наивјери брат брата на Косову... Ама прекинуто ову читалу, јер би дуља била по она ка задужину суботу, него ћу ти рећи, да је ала жена гора од амаје а добра и поштења поносника свога мужа. Лукава жена крије своје лукавство као амаја поге, а ако што неваљало у реди, обично све село дозна а муж најпослије. Твоја жена много је од тебе лукавија!

Петар при овим ријечима остаде као окменен, па ће рећи попу: Ма куме поне, ја ништа не могу схватити из тих твојих ријечи. Ја од тебе тражим молиту да ми лијечим жену а ти ми некакви читућу учиш! Ти ми нишпи кажи, клуча ти приоштрога, на што те мудрошће смијерују? — Ево ћу ти баш нишпи казати, да се некав хоу боји крета а нека тодаге. Пошто твојој жени не мога крет и молитве помоћи, окрени је лијечити то лагом, не пуштај је поћи из куће; пази је, и свилом је нагони на кућни рад, да кућу и дјецу чува. Ето ти лијек, ако жељаш себи и кући добра. Не послушаши ми, вјера ти је моја, капаћеш се над не будеш на вријеме.

Петар се нишпи ракије, целива попу руку, па узе и дома. Враћајући се кући, борно се мислила сад би оне неке ријечи протумачио; на што је више мислио миње је разумио. Мозак му је екућен а срце окаменено; болест га је желина смела, не мила му се дома. Кад се поврати кући каже оцу и матери све што му је поп аборио. Жена га је пошљиво елузала и све разабрала што му је поп хтио рећи.

Отац му Никола своје се алу адма дојети. Сјети се да му је неко кроз два-

шу... ај маја ископана кућа!

Слушница потрача за попом. Ево попа једва дмхјући од трке да прије присије. Доцна! Све је било за тризном једно до другога легло. Сад Петар ни још не бишае надахнуо те прими причешће без исповијести.

На првику отрованика окупи се сусједство и зетим и све село. Свак пита шта је. Слушница им све приповиђе. Кад чуше да је Стана поубиога, лако се је било досјетити шта је. Потрачаше неколико људи од Петрове породице право кући Милоша Андрића. Мајка му право кажује да је сад некуд из куће оружак пошља алава на неко — она вели — испред куће, ама ко јене згм. Онда се сизаше да су овијца некуд заједно побјесили, те сви аа њима у поћеру. У пракозорје етисау Стану и Милошу у бајелу гору *), гдје бијашу починили мислели да су се синали. Валиа до поћераник алава на некомо да обојицу из ножевима разнесу, али старији и паметници екоцише и забраише им говорећи: «не мрднуће ножеве о жетети ни о безоблазности, има ко ће их еудати.» Свезаше их и суду предадоу. Суд прегледа све мртве, негодобно судбину нестругу започете.

Комисија се је увјерила да су сви пошља куће чељад биле синами *) отровани. Суд је доцна по свједоцима мачних сељана, да је Стана била заљубљена у Милоша а он у њу. Тврдила је Стана да јој је Милош свјећ обављао да ће је вјенчати ако јој муж умре од своје, али да овако заљубљена најегу м-али даје чакати по прегнути да алочинство свраио. Милош је невоједно да је у Стану био заљубљен, али је са закључком тврдио да никад није ни мислио о Петровој глави. Најглавнија је точка за судника била дааати од куда и како се синач добавио? Ма-

лош је нијекао да за отров није ни промишљао то ли набавио, а тако исто и Стана доказујући: кад би она била знала да је већер отровна не би од не окушала обадужући је ли слава или варена, а да нијесам — она вели — срећом пребавијала, шћих и ја умријети као и сва кућва чељад.

Праведни судник цијена длаву на четворо: тражи длаку у јајету: ставља руку на прси те промишља на Бога; пази свакога ко што абори, те омјера, о-краја и на сваку руку разгађа држећи се законика; боји се да му кривац не умакне с конопаца а прави неопште да не пострада; никому у брк не пази на свакому једнако суди — хоће право. Судник отвара законик, ала у њему не налази одлучног параграфа у ком може претод уприти, јер свједока нема а жртви не могу говорити. Но неопроу чељад отровна у гроб су већ закопали, и треба некако судити. Каже се да је била добар ерок по рђави свједок.

Судник је дознао и увјерио се је: а) да је Стана била смртио у Милоша заљубљена а он у њу; б) да пред поћ кад се алочинство учинио, није нико жки у Петрову кућу алаво; в) да је Стана, Прогти нишпи отров од некуда добавила с намером да само мужа отрује а не сву кућву чељад; д) да је вечерати дала својим синицима и алава их да сном легу ала да се од вечере окусили; и најпослије е) да је милошево излавање кроз евој етисет и пет година свјећ било синами с миром.

На закљ Стана осуђена тамницом до смрти, а Милош отауштен у оскудици алочинством доказа. Стана је пошљиво неколико дана у тамници умрла.

Збо чинала Ђуђеба Јермиа.

Збо чинала гђе дочекала.

Народни

Вук Врчевић

(Правос.)

1) Огромна планина на троједној граници Аустраје, Црне Горе и башао Турске.

2) А

